

УДК 007:304:070

ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНІ ТА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Василь Лизанчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна,
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Василь Глаголюк

*Інститут управління природними ресурсами
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
вул. Тютюнника, 11а, 78200, Коломия, Україна
e-mail: pvnziupr@ukr.net*

Розглянуто політико-ідеологічні, морально-психологічні аспекти інформаційної безпеки України, шляхи формування національного інформаційного простору, окреслено сучасну модель інформаційної політики у зв'язку з інформаційною і військовою агресією неототалітарної Росії проти України.

Ключові слова: Україна, засоби масової інформації, інформаційна політика, національна безпека, інформаційна і військова агресія, моральність, патріотизм, націоналізм, шовінізм.

Ефективне функціонування комунікативної моделі «ЗМІ – потреба – інтерес – цінність» психологічно обумовлюється змістовним, правдивим, цікавим інформаційним потенціалом. Актуальний, соціально значущий газетний матеріал, теле- чи радіопередача, які оригінально, образно, чітко подані, у результаті сприймання та інтерпретації формуються у свідомості людини як ціннісна духовно-інтелектуальна, морально-національна настанова, що визначає дії реципієнта або його ставлення до факту, події, явища. Отож, надто важливо, яке писемне, усне слово, зображення заповнюють інформаційний простір України, яку енергію (добродійну чи зловорожу) несе інформація читачам, глядачам, слухачам. Адже «в інформаційну епоху середовищем стає сама інформація» (М. Маклюен).

Проблема гарантування інформаційної безпеки України та здійснення конституційного права на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань, свободу світогляду і віросповідання перебувають у полі зору багатьох науковців, політиків, публіцистів. Вони розглядають інформаційну безпеку як підсистему загальної національної безпеки України. Більшість науковців тлумачать термін «безпека» як стан захищеності життєво важливих інтересів держави, суспільства та особистості, передусім, від зовнішніх і внутрішніх загроз. Безпека в тріаді «державна – суспільство – особистість» – не якесь модне запозичення з арсеналу сучасної політології. Воно широко вживалося в ХІХ ст., хоч нині набуло значно ширшого тлумачення.

«Національна безпека – це досить складна багаторівнева функціональна система, в якій відбуваються процеси взаємодії та протидії життєво важливих інтересів держави, суспільства та особистості із загрозами цим інтересам» [25, с.6], яка охоплює державну, економічну, соціальну, технологічну, воєнну, екологічну, епідемічну, гуманітарну, інформаційну підсистеми. «Завдання інформаційної безпеки – це створення системи протидії інформаційним загрозам та захист власного інформаційного простору, інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів держави» [12, с. 727].

Інформаційний простір – це «потужний державозмінюючий і націєтворчий важіль, що йому надає значення будь-яка країна, – наголошує професор І.В.Крупський. – Висловлювання «хто володіє інформацією, той володіє світом» у застосуванні до України можна перефразувати так: «Хто володіє інформацією в Україні, той володіє і нею, Україною» [14, с. 193–194]. Інформаційний простір в Україні, як стверджує О. Дубас, значною мірою визначає і формує українську ідентичність [10, с. 19]. Якщо він потужний, зцементований національною ідеєю, то здатний адаптувати до себе чи відкинути без катастрофічних наслідків чужі цінності, чужу гегемонію. У цьому контексті ми розглядаємо функціонування інформаційного простору України, в якому циркулює, обертається найрізноманітніша інформація.

Сфера журналістської діяльності збагачується найновішими технологіями для найоперативнішого, повсюдного інформування читачів, радіослухачів, телеглядачів, формування громадської думки, задоволення естетичних потреб. У цьому складному інтелектуально-технологічному процесі творчої праці найголовнішим інструментом журналіста є слово.

Щоб слово вбирало в себе високі християнські, національні і загальнолюдські ідеали, журналістське мислення повинно бути моральним. Лише за таких умов успішно буде здійснюватися головне покликання журналіста – вдумливо, з чистими помислами, професійно працювати з інформацією, доносити її до людей, допомагати людям орієнтуватися у світі, в українському політико-ідеологічному, соціально-економічному, духовно-культурологічному і морально-психологічному житті, відтворюючи його інформаційний образ. Від журналіста залежить, наскільки цей образ світу й України не є викривленим та спотвореним, наскільки він придатний для сприймання.

Щоправда, не кожен дискурс* має благодатну силу: «У ньому є і зворотний, демонічний бік, що здатний не лише переконувати, а й підбурювати, не лише просвіщати, а й вводити в оману» [9, с. 40]. Такому «тлотлінному» дискурсу, на переконання професора І. В. Крупського, треба протиставляти компетентно підготовлену об'єктивну, правдиву, морально наснажену інформацію – контрдискурс. При чому контрдискурс повинен характеризуватися оперативністю, точністю, оскільки багатократне повторення неправди важко спростувати» [14, с. 195].

Беззаперечно, надійною альтернативою нігілістичному тискові на українську культуру може бути лише той стан суспільства, коли воно ідентифікує себе

* Дискурс – це процес життя (буття!) тексту (і журналістики як тексту) в індивідуальній та масовій свідомості, стверджує професор К.С.Серажим, як інтерпретаційний наслідок його (дискурсу) сприйняття, детермінований авторськими намірами, особистісною позицією і знаннями реципієнта, фоновою кореляцією. Професор І.Л. Михайлин наголошує, що «дискурс – це і текст, і висловлювання (річ, мовлення). Дискурс створюється за допомогою тексту й висловлювання, але не обмежується ними. Дискурс – це процес творення нових смислів, це здійснення мовою і текстами своєї світобудівної функції».

з нею, коли усвідомлює її як узагальнене вираження творчих зусиль українського народу, його обсягів у світорозумінні, релігії, моралі, художньому мисленні, науці та філософії. І водночас – як спосіб самореалізації української людини з усіма особливостями її психіки, темпераменту, творчої уяви – її спосіб бути українцем і бути індивідуальністю у сучасному світі.

Вважаємо, що стратегія творення українського інформаційного простору – важливої складової гуманітарного простору, – має ґрунтуватися на рекомендаціях академіка Івана Дзюби, які він оприлюднив ще у 2001 році. Актуальність їх особливо зросла в останні два роки у зв'язку з російською інформаційною та військовою агресією. До базових складових належать: освоєння суспільством своєї культурної спадщини; подолання культурних стереотипів і заохочення новаторських тенденцій; активна культурна політика держави на основі наукової концепції національної культури; інтенсивна розбудова інфраструктури культури; охоплення усієї сфери української культури сучасними інформаційними і комунікаційними системами; законодавче стимулювання приватних ініціатив і внесків в українську культуру; активний вихід у світове культурне життя, відкритість до нього за умов адекватного функціонування «імунної системи» власної культури; нарешті, робота в режимі глибокої і мобілізуючої національної і культурної самокритики [8, с. 9].

Потреба психологічно утверджувати національну сутність інформаційного простору в Україні історично обумовлена. Адже українцям нині доводиться мати справу не лише зі спільними для всього людства проблемами XX і XXI століття, а й з проблемами, що перейшли з XVII, XVIII і XIX ст. Проблемне поле українського державотворення виглядає розлогішим і складнішого рельєфу, ніж у більшості європейських націй. Більшість європейських націй пройшла шлях утвердження своєї ідентичності у XVIII або XIX ст. Торувати цей шлях наприкінці XX – на початку XXI ст., у період інтеграційного форсажу, у безмежному полі-просторі глобальних викликів та імперативів – незрівнянно важча доля. До того ж небачений руйнівний спадок у психології українців залишила «імперія зла» – Радянський Союз, ідеологію і практику якого сповідує нині кремлівський режим Російської Федерації.

Агресивно-руйнівний інформаційний наступ проти природних, національно-гуманістичних засад людини комуністичний тоталітарний режим, як і фашистський, здійснював найрізноманітнішими методами. Большевизм насамперед знищував живих носіїв інформації – національно свідомих, талановитих людей, тих, хто мав власну думку чи позицію. Інформація, якою вони володіли, становила велику небезпеку для московської панівної кліки.

Кожна людина має свій унікальний набір генів, є неповторною і найскладнішою упорядкованою системою з усіх живих істот. У кожній людині міститься велика кількість цінної інформації. Знищення людини з біологічного погляду означає розпад людського організму на прості структури, що призводить до зменшення інформації і зростання ентропії. З цією метою большевицький режим активно пропагував подвиги, героїчні вчинки, щоб люди добровільно віддавали своє життя («И как один умрем в борьбе за это»).

Большевизм завдав нищівного удару тонким і складним інформаційним інфраструктурам суспільства – багатокладності в економіці, багатопартійності в політиці, свободі слова. Він створив просту соціально-економічну систему з допомогою простих рішень і технологій (риття каналів, котлованів, будівництво ГЕС, вирубування лісів), які виконували «прості радянські люди». З біологічного погляду відбувся катагенез – перехід від спрощеного середовища існування.

Воно характеризується протиприродним відбором дему, тобто бюрократичної еліти, коли найсіріші, найбездарніші та найслухняніші витіснили найталановитіших і найсміливіших.

Знищенню в тоталітарній системі підлягали й неживі носії інформації – наукові праці, твори літератури, мистецтва тощо, які містили знання про національну сутність: світогляд, мислення, традиції етносу. Руйнуючи цей «третій світ», московський більшовизм прагнув перешкодити закріпленню національних особливостей, знань і навичок, вироблених тим чи іншим народом.

Більшовизм, приховуючи інформацію від суспільства, локалізував її у вузькому колі партноменклатури. Комуністичний режим заховав від народу майже всі книги з політики, економіки, соціології, філософії, кібернетики та інші видання, автори яких перебували на «ворожих» позиціях, цензурував пресу, контролював контакти громадян СРСР з іноземцями. Він створив інформаційну закриту систему СРСР, відгородившись колючим дротом від усього світу.

Наріжним каменем тоталітарного режиму була дезінформація, яка поширювалась усіма можливими засобами. Ця пропаганда відзначалася масовістю, емоційністю, безперервністю та систематичністю. Нав'язувалася думка, щоб сприймати різнокольоровий світ з чорно-білого екрана марксистсько-ленінської діалектики і спрощеної, двозначної логіки: друг – ворог, істина – брехня, добро – зло, експлуататори – пригноблені. Тоді як у реальному світі існують різні ступені істинності, добра тощо.

Більшовики на базі російської мови створили свій новояз, нашпигували його мілітаристськими термінами і висловами, що стосувалися суто мирної праці: фронт будівельних робіт, битва за врожай, армія праці тощо. У суспільстві, а особливо в тюрмах і концтаборах, поширювалася «матерщина» – супутниця духовної деградації людей.

На жаль, і нині російський мат із суржилом панує на вулиці, в громадських місцях, долинає не тільки від сп'янілих компаній, з темних підворотень, стадіонів, пляжів, а й розкошує у коридорах вищих навчальних закладів, на шкільних подвір'ях. А буває, що й у службовому кабінеті якогось невихованого «батька села, селища, міста» лунає така барвисто приправлена матюками мова, що відразу й не второпаєш, куди ти потрапив: до найсамішого «генерального» чи в якусь прокурену шевську майстерню. Або ще чого гіршого: нецензурщину можна почути навіть у тих апартаментах, де «напружено сушить» мізки над удосконаленням нашого злиденного життя-буття найвища державна чиновницька братія.

«Якось я обурився такою лексикою одного з «достойників», – написав Ярослав Проць з м. Шишаки Полтавської обл. – Так знаєте, що він сказав у відповідь?

– А ти, бляха-муха, не звертай на це увагу. Мені так легше спілкуватися з людьми. Розумієш, по-іншому не виходить. Зрештою, який начальник без «перченого» слова?!» [23].

А почитаймо, що дозволяють собі у висловлюваннях у різних «бульварчиках» сучасні поп-діви та не дуже голосисті «соловейки». На телеекрані світять задами оголені дівиці, а супроводжує їх переважно відверто цинічна вульгарна мова. Оголеність душі, здається, ще не знала таких меж вседозволеності, як сьогодні.

Матюгальництво – найпаскудніший та найбрудніший винахід. Матюк – універсальна рефлекторна реакція на будь-яке враження від реальності. Матюк, на відміну від решти ідіоматичних висловів, не збагачує розумовий апарат. Матюк позбавляє мислення системності, здатності адекватно реагувати на ба-

гатство світу, а тим більше – активно шукати його. Дехто сприймає матюки як вияв звичайної невихованості. І мало хто розуміє, яку нищівну та руйнівну силу впливу має матюк на його речника. Зматюкована (зматюкизована) «свідомість» завжди прагне себе обмежити, аби не завдавати собі зайвого клопоту. Носій такої свідомості прагне уникнути «зайвих» думок. Нащо взагалі та думка здалася, якщо і без неї можна жити!

Святу правду кажуть люди, що осла можна впізнати по вухах, вола – по рогах, а некультурну людину – по словах. Зустрівшись із такою особою одного разу, починаєш думати, що вона вчилася не біля шкільної дошки, а біля списаних односкладовими словами парканів.

«Допоки ми не відкинемо від себе геть разом з матюком та його еквівалентами свій зматюкований розум (який вже за своєю природою не здатний спонукати нас ані до будь-якого руху), доти й житимемо в політичній, економічній, духовній та інформаційній залежності від своєї московської метрополії, яка дала світові свій найгеніальніший витвір – матюка – і задулила ним світ і собі, і сусідам, себто й нам, українцям» [26], – наголосив Віктор Сватко.

Багато старших людей чомусь забуло, а молодші покоління мало знають, що морально-психологічна атмосфера в усі роки панування комуністично-радянської тоталітарної системи характеризувалася, з одного боку, класовою недовірою, підозрілістю, а з іншого – неймовірним припливом ентузіазму, який спеціально підтримувався політичними та ідеологічними засобами. Оптимістичні кінофільми, радіо- і телепередачі, газетні публікації (нариси, репортажі, фотографії) про героїчні звершення радянського народу, маніфестації, мітинги з морем червоних прапорів, гасел, квітів – і в той же час жорстокі катування, тортури, розстріли чергових «ворогів народу», «українських буржуазних націоналістів».

Кожний народ – численний чи нечисленний – може внести в інформаційну скарбницю людства вагомий доробок, якщо державні і громадські структури забезпечать умови створення власного інформаційного потенціалу. Питання інформаційної безпеки розглядали на парламентських слуханнях, засіданні Ради національної безпеки і оборони України, Всеукраїнському форумі інтелігенції (27 березня 2008 р.), однак належних позитивних зрушень до нинішніх днів не спостерігалось, інформаційний простір не був психологічним джерелом енергії національного державотворення, компасом національного самоусвідомлення. Чинівницька невігласократія примудрилася в історично стислі терміни виконати колосальну руйнівницьку роботу. «Інформаційний простір нації – той, без якого неможливі її політична єдність і формування самої національної ідентичності, – було роздроблено, розпайовано і великою мірою віддано на відкуп колишній метрополії, щоб та справляла на наших просторах свої ідеологічні впливи як сама схоче, – чим вона преуспішно й користується, зокрема, й через наші національні телеканали, – наголошувала Оксана Забужко. – Такий стан справ має у світовій політології давно усталене визначення, і я рішуче не розумію, чому воно досі жодного разу не вживалося з наших урядових трибун, – це називається культурним колоніалізмом» [11].

Наслідки жорстокої шовіністичної московсько-комуністичної руйнації національних, соціально-генетичних структур українського народу, його еліти, їх підпорядкування чужій, російській системі функціонування гостро відчуваємо тепер у всіх сферах державотворення. Під цілеспрямованим безперервним інформаційним «обстрілом» і нині перебувають українська мова, культура, духовність. Зовнішні та внутрішні вороги Української держави намагаються

не допустити повної деколонізації психології кожного українця. З цією метою здійснювалася тотальна зовнішня (з Росії) і внутрішня (із середини України) московська інформаційна агресія в Україну, яка передувала військовій агресії.

До найтипівіших форм зовнішньої інформаційної агресії належить масове завезення з Росії в Україну досить дешевих (порівняно з вартістю українських) російськомовних газет, журналів, книжок, відео- та аудіокасет, заповнення українського ефіру російськими телерадіопрограмами, насичення українського побуту чужоземною (російсько- і англомовною) масовою культурою (агресивною, цинічною, насильницькою, порнографічною). До внутрішніх форм агресії належать заснування і видання в Україні дуже великої кількості (порівняно з потребами росіян, які є громадянами України) російськомовних газет, журналів, книжок, засилля російськомовних теле- і радіоорганізацій, а також демонстративне ігнорування, зневажання української мови, культури, духовності багатьма представниками від найвищих до найнижчих владних структур Української держави.

В Україні було прийнято низку законодавчих актів, спрямованих на формування національного інформаційного простору і визначення структур його організаційної, адміністративної, творчої та матеріально-технічної складових. Наприклад, згідно з Указом Президента України (№ 663/97), яким введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 р. «Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин», Кабінет Міністрів України було зобов'язано впродовж трьох місяців розробити концепцію розвитку і використання інформаційного простору України і за два місяці – розробити і затвердити державну програму здійснення інформаційної політики та розвитку національного інформаційного простору. Однак досі в Україні не розроблено повновартісної концепції і програми державної інформаційної політики.

Відомо, що інформація ніколи не буває нейтральною, паралельно із нею існує й інтерпретація, яка зображає, творить уявлення про світ, Україну, те чи інше явище, подію, факт. Масова свідомість не здатна сама формувати інтерпретацію всіх подій; вона покладається при цьому на готові здобутки, що їй надають засоби масової інформації. «Світ живе за іншою моделлю, ніж раніше, коли інформація не є наслідком події, а сама формує ті чи інші наступні події. Інформація сама конструює світ, нам залишається тільки погоджуватися з цією конструкцією, – підкреслив професор Георгій Почепцов. – Інформаційний простір України поки що не дає той тип інформаційного продукту, який здатний виконати принципово нові для нас суспільні завдання. З одного боку, не формується власний варіант картини світу: ми живемо начерками, які дають нам потужніші інформаційні системи інших країн, формуючи наше бачення світу за власним бажанням. І поки Україна не буде мати за собою єдиної інтерпретації події своїми громадянами, вона не буде відчувати себе єдиною державою» [22, с. 43]. Австрія та Німеччина розмовляють однією мовою (точніше, майже однією), але вони є різними країнами, бо по-різному дивляться на себе, по-різному бачать світ, у різній етнокультурній сфері розвиваються, різні національні життєві середовища утверджують.

Історичний досвід багатьох країн доводить, що тільки самовитворення суверенного мислення, органічного відчуття свободи призводить до формування національної свідомості як чинника самоорганізації особистості. Довготривале зомбування етнічної, національної самосвідомості людей спричиняють, зазви-

чай, руйнівні наслідки у життєдіяльності спільноти, зумовлюють соціальну «інвалідність», узагалі знищують духовність, що, зрештою, може стати головною причиною занепаду економічного, матеріальної злиденності національних спільнот. «Саме понівеченість, змордованість національної свідомості й само-свідомості певної, на жаль, досить значної частини наших співвітчизників є причиною безлічі сьогоднішніх наших бід, негараздів» [3, с. 13], – слушно зауважив доктор психологічних наук, професор Мирослав Боришевський.

Отже, творення українського національного інформаційного простору як у межах своєї держави, так і за кордоном належить до найважливіших проблем національної безпеки. Потрібно посилювати власні інформаційні джерела і послаблювати чи блокувати закордонну агресивну інформаційну експансію. Адже феномен невмирущості нації завжди міститься в інформаційному феномені збереження, незнищенності, розвитку слова у найширшому його значенні для суспільного розвитку. Саме з таких позицій варто оцінювати агресивну інформаційну атаку на українські національні засади. Антиукраїнські сили добре усвідомлюють живодайну потугу національного інформаційного середовища для розвитку держави. Не будучи господарем власного інформаційного простору, реально не зробивши українську мову державною, перебуваючи у ворожій інформаційній блокаді, Україні важко реалізовувати свою державотворчу національну ідею, з'єднати поняття етнічного і політичного українця в одне поле, йти своїм шляхом розвитку, акумулюючи і використовуючи вітчизняний і світовий досвід.

На жаль, тривале приховане і явне передавання владними структурами (від комуністів, регіоналів та інших промосковських п'ятиколонників) гуманітарної політики України в руки Росії поглиблювало зачистку інформаційного простору від українського національно-інтелектуального продукту. За даними Книжкової палати України після 20 років незалежності лише 10% журналів і тільки 30,1% річного накладу газет виходять українською мовою. За оцінкою Асоціації книговидавців і книготорговців, книжки українською мовою займають в Україні лише 13% ринку. Вже понад 20 років Україна продукує щороку лише одну книжку на душу населення, а це найнижчий показник у Європі. Деградаційним порогом вважають 2–2,5 книжки. У 2011 році середньостатистичний німець придбав книжок на 150 доларів, поляк – на 45, росіянин – на 22, українець – на 2,5 долара.

Може, декому здасться парадоксальним, але насправді здійснюється проєкт зросійщення України, спланований ще у 60-х рр. ХІХ ст. після впровадження Валуєвського циркуляра.

Тоді флігель-ад'ютант Олександра ІІ барон Корф представив імператорові програму протидії впливові українофілів у Малоросії шляхом «наводнення края до чрезвычайности дешевыми русскими книгами». Корф підкреслював, що коли б уряд зробив ці книжки дешевшими, ніж відповідні малоросійські, то навіть не було б потреби в адміністративних заборонах. У перспективі, зазначав Корф, це «лишило б малороссийскую литературу шансов сколько-нибудь существенно расширить круг читателей». Олександр ІІ підкреслив ці міркування Корфа і написав: «Дельно. Мысль весьма хорошая. Сообразить, как ее исполнить» [30, с.3]. «Уторопали» – і вже понад 150 років успішно виконують ці рекомендації.

Щоби українське книгодання остаточно пододало кризу, успішно розвивалося то, на думку Миколи Гвоздя, треба зробити не так уже й багато: створити такі економічні пільгові умови, щоб українськомовна книжка була конкурентноспроможною у змаганні з російською; відновити книготорговельну мережу; звільнити культурний та інформаційний простір України від засилля чужої

мови. Інакше, споживаючи чужий культурний продукт, українець дедалі втрачатиме свою ідентичність і поповнюватиме антиукраїнські сили» [4].

Кандидат педагогічних наук, народний депутат України Юрій Гнаткевич з боєм у серці наголошував, що «сцени й екрани віддають московським гастролерам, які вивозять з України захмарні суми, та тим, хто зрадив українську пісню і мову, та іншим націонал-перевертням, які за гроші відцураються не лише мови» [5]. Олександра Марченка з Одеси хвилювало, чому російські гастролери в Україні платили лише 3% від збору коштів, а українські артисти в Росії – платили аж 18%. Хіба це справедливо?! [17].

Усунуто зі сцени й екрана багатий і неповторний український гумор, а на його місце через широко розчинені двері заповзали гумористи з Москви. «Умикаю телевизор, на кожному каналі майже скрізь російська мова. То пісні, то фільми (у кожній серії кілька застіль із випивкою – невже ті актори завжди голодні?). То недолугі, часто вульгарні жарти, – доречно обурюється Галина Смолець із Вінниці. – І як у калейдоскопі – Задорнов, Петросян, «кролики», Новикова, а про «тонку» іронію Степаненко й говорити дарма. Невже Україна породила отих «кроликів» та «мегазірку» Сердючку? Навіть під час деяких шоу-програм двоє ведучих – для того, щоб вести програму двома мовами. Для чого це? Невже в Росії (наприклад, Тюмені, де українці добувають нафту для Росії) з екрана телевізора почуєш «Здоровенькі були?»» [27].

У телевізійних кабельних мережах, якими користуються понад 20 мільйонів громадян України, кількість іноземних телепрограм перевищує 66%. На наших екранах показують численні фільми, де все поділено на чорне й біле. Однозначно хороший СРСР і однозначно погана Німеччина; однозначно позитивні російські солдати й однозначно падлюки чеченці. Мало того, в Росії дійшли до того, що в рекомендаціях для створення шкільних підручників сказано про успішність Сталіна, а той факт, що він і його оточення знищили мільйони радянських громадян, замовчується... У теперішніх російських серіалах навіть енкаведисти-смершівці, колеги російського президента, зображуються як суцільно позитивні персонажі.

Після горезвісних «Брата» і «Брата-2» у російських фільмах все частіше стали з'являтися смішні й жорстокі українці. Юрій Мосаєв із Запоріжжя привертав увагу до низки фільмів. Наприклад, недолюдок-майор у «Курсантах» чомусь носить українське прізвище. Аналогічна ситуація в «Штрафбаті». Що вже казати про прапорщика Шматка з його колегою в «Солдатах»? Парочка самодурів з українським корінням здійснює вчинки, властиві дітям або, у крайньому випадку підліткам, але не військовим. Це можна було б списати на особливості армійського гумору, але прізвища... Чи це вже підсвідоме? Ось так і українці отримали образ прапорщика як символу середньостатичного українця у свідомості простого росіянина. У серіалі «Кадети» суворовець Перепечко насить старовинне українське прізвище й виступає в ролі посміховища.

Росіяни знімають багато документальних фільмів, особливо які стосуються тем наркоманії, проституції й криміналу. І чомусь у цих фільмах досить часто можна почути наступні коментарі: «Молода киянка Таня з усмішкою йде до свого клієнта. Вона ще не розуміє своєї долі. Вона або загине від рук невірноважного клієнта, або від букета захворювань, що передаються статевим шляхом»; «У громадянина Росії виявилось все в порядку з документами, а ось двох жителів Донецька довелося затримати»...

«Я просто пропоную замислитися всім нам над тим, навіщо росіяни цілеспрямовано і повсюдно культивують образ українця-ворога, – підкреслював

Юрій Мосаєв. – Відповідь дасть тільки час. (І дав – Російська Федерація розв'язала війну проти України. – В.Л.). Але й нам не потрібно сидіти, склавши руки, а, незважаючи на географічні й політичні розбрати, разом відстоювати українські національні інтереси, піклуватися про свій імідж» [20].

На жаль, у ієрархії пріоритетів українського телебачення еротика, вампіри і культура перебували на одному шаблі. Саме ці категорії склали основну сітку мовлення українських телеканалів уночі. Не враховуючи, звичайно, повторів нескінченних телесеріалів. При цьому поступово просвітницькі передачі і хороше кіно відсували все далі і далі у ніч. Як, скажіть, дивитися о 4.25 «Документ +», або «Аргумент кіно» після опівночі з неділі на понеділок? Тим часом адресуються ці програми ніби то «сучасним освіченим та небайдужим українцям».

Антиукраїнська наступальність, заповзятість має найрізноманітніші вияви. 14 червня 2007 року міськрада м. Києва ухвалила рішення про об'єднання муніципальних ЗМІ в ЗАТ «Київський медіа-холдинг». У нове акціонерне товариство увійшли газети «Хрещатик», «Вечірній Київ», «Українська столиця», ТРК «Україна», радіостанції «Радіо Київ» та ТРК «Столиця». Після цього рішення зміст засобів масової інформації, зокрема, «Радіо Київ», став кардинально змінюватися. «Мені дуже сумно чути на «Радіо Київ» (де завжди звучав якісний український музичний продукт і якісні українськомовні новини) російські пісні низької якості – попсу, яка без того заповнила усі телеканали і радіохвилі» [28], — скаржився ведучий телеканалу ICTV Ігор Мірошніченко. «Стосовно «Радіо Київ» і всього медіа-холдингу я повинен сказати, – наголосив Іван Салій, – що справжній патріот України так ніколи не вчинить. Це бізнесові інтереси. В усіх цих питаннях ідеолог у нас єдиний – Леонід Черновецький» [28]. Чи не «ідеологічні засади» Леоніда Черновецького психологічно спричинили до того, що у газеті Київради «Хрещатик» вийшла стаття, у якій прямим текстом були надруковані матюки?

В Україні широко розгорнута діяльність численних приватних радіостанцій, на хвилях яких гвалтує слух в'їдливий рок і примітивна попса. На жаль, сучасна молодь формує свої музичні смаки в цій бездуховній, маразматичній псевдомузиці. «Слухаєш – а душа переповнюється протестом, навіть обуренням, – написав Павло Рудченко. – Де, врешті, наша національна гідність, самоповага, убоління за своє, рідне? Невже власники цих радіостанцій цього не розуміють? Звичайно, розуміють, але зловмисно ігнорують все українське. Своїми діями ми перед всім цивілізованим світом свідомо плюємо собі в душу, ганьбимо пам'ять своїх славетних предків – творців наших музичних святинь. Це постколоніальне плебейство ще міцно сидить у душах декотрих державних чиновників, яким байдуже, а то і ненависне все українське, зокрема й рідне музичне мистецтво» [24].

З 1997 року писав відкриті листи першим керівникам держави: зупиніть руйнування українського провідникового радіо, відновіть бажаний голос в кожній оселі. Адже з 19 млн. радіоточок у 1990 році, нині функціонує в Україні лише до одного мільйона. Тим часом програми Національної радіокомпанії – найчистіше джерело просвіти, відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості, моралі, духовності, громадянської гідності, утвердження української мови, розвитку культури. Саме на такій національно-тематичній основі, забезпечивши найновішою технікою, можна створити потужне суспільне радіомовлення. Чи не тому, що провідникове українське радіо є національним за духом, його цілеспрямовано знищували?! Тим часом Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення всілякими способами «сприя-

ла» тому, щоби державне радіо програвало конкурси на FM-частоти приватним мовникам, які заповнюють інформаційний простір в Україні російськомовною попсою, шансоном та навіть антиукраїнськими, промосковськими програмами. Справедливо, щоби FM-частоти насамперед отримувала Національна радіокомпанія України, суспільне радіомовлення, а потім комерційні радіоорганізації. «На жаль, український медіаресурс за роки незалежності не став інструментом державотворчим, а перетворився на банальне гендлярське поле, – наголошував секретар Національної спілки журналістів України Віктор Набруско. – Прибравши з телерадіоефіру національну самобутність, під гаслом космополітизму та абсолютизацією формули 5с і 1г (сенсація, скандал, смерть, секс, страх і гроші) змістовна складова нашого інформаційного поля стала внутрішньою загрозою національної безпеки, формуючи соціальну біомасу, а не свідомих громадян» [21].

Мова, вікова духовність, вберегла українців від історичної загибелі у тривожних віках жорстокого поневолення фізичного і духовного, що простягалось кривавою стрічкою ще від Переяслава (1654 р.) , і веліла нашому народові вистояти, витримати, бути вічним на своїй землі. «Я вічний тут. Я існую в категорії «Я» і в ній все зостануся. Немає такої сили у світі, яка могла б перемістити мене і мій вічний народ у категорію БУЛО, позбавивши нас перспективи БУДЕ. Ми йдемо у безупинному поході часу – горді, мудрі, з нашим Богом...», – роздумує монах Епіфаній (повість Романа Іваничука «Орда») про долю українського народу.

Зважаючи на те, що мова є своєрідним синтезом усього націо-нального, фокусом його бачення, «мовне питання неминуче перестає бути тільки лінгвістичним питанням, чи, краще сказати, безпосередньо лінгвістичним, а стає також — і то часто насамперед – питанням політичним, соціальним і культурним» [32, с. 6].

М. Грушевський розкрив шовіністичні лженаукові постулати про те, що «українці і білоруси – росіяни, то їм не треба своєї мови», «українська мова не мова, а тільки «наріччя» російської», «української мови нема, є тільки один російський народ і одна російська мова». Він закликав «горнутися до свого українського, заохочувати до нього, розширювати його всякими способами. Бо інакше як на своїй народній українській основі не стане наш народ просвіченим, не вийде з теперішньої темноти, злиднів і пониження», «всі народи, які дійшли до добробуту, освіти, доброго ладу, дійшли тільки завдяки тому, що мали просвіту на своїй рідній мові» [6, с. 25].

Може виникнути запитання: «Що поганого в російській пісні, теле- чи радіопередачі, або книжці?» Подумаймо, проаналізуємо ситуацію, в якій опинилися громадяни України! Чи не дійдемо такого висновку? Російськомовний творчий продукт, який заповнив інформаційний простір в Україні, накладає відбиток на свідомість читачів, глядачів, слухачів. Це мимоволі вносить в український світ чуже, до якого звикаємо, але сьогодні це лише окрема російська пісня, поезія, новела чи повість, теле- чи радіорепортаж, коментар, а завтра і вся чужа культура, звичаї, ідеологія, політика стають визначальними, відсуваючи все українське на маргінес. Відбувається морально-психологічне зрушення у світогляді, мисленні, діях, вчинках. А починається забуття свого, рідного, українського з малих структурних елементів, а надалі охоплює всі національні надбання і призводить до асиміляції, панування в Україні чужоземного. Втрачається інформаційна безпека особистості, а потім – суспільства, держави. Прислухаймося до порад видатного українця Івана Огієнка: «Перед впливовим

чужинцем ніколи не ховай своєї народності і сміливо борони свою рідну мову». Адже українська мова – це, як наголошував великий патріот В. Липинський, остання ознака українства. Додамо: наскрізна складова, основа інформаційної безпеки України.

Засоби масової інформації мають потужно сприяти, щоби громадяни добре знали: з княжих часів до сьогодні в Україні розвивається єдиний руський етнос, який з пізнього середньовіччя відомий під назвою українців. Слово «Україна» вперше зафіксоване у літописі стосовно Переяславської землі у 1187 р. від Різдва Христового. Через два роки цю назву застосовано до Галицького Пониззя (межиріччя Дністра і Південного Бугу). У 1213 р. літописець називає Україною Холмщину і Підлісся (тепер Підляшшя у Польщі). Татарський літопис згадує український край у 1240 р., а Галицько-Волинський літопис вживає цю назву в тексті, де йдеться про Льва Даниловича, який «захотів частини в землі Лядській — города на Вкраїні» (очевидно, в Люблінській землі).

Територія, яка стала потім етнічним ядром, де сформувався московський (російський) народ, спершу була землею угро-фінських (чудських) племен. Згодом ці племена зникли в процесі слов'янізації. Численні свідчення літописів доводять, що ні Новгородська земля, ні Смоленська, ні Суздальська (Залісся) до XIII ст. Руссю не називалися. Видатний історик В. Ключевський так охарактеризував етнічну своєрідність Залісся: «Це була країна, яка лежала поза старою, корінною Руссю і в XI ст. була скорше чужорідною, ніж руською країною».

Не поділяв царистського поняття «триединой Руси» академік В. Покровський. «Він борониться від усякого зв'язку з Україною (Києвом) і взагалі Європою, – зазначав Ю. Липа. – Він гордий з історії своїх москалів, він вихваляє їх вищість над Європою, бо Москва (він блискуче це довів) у своїй політиці, організації й тенденціях є спадкоємицею Золотої Орди, улусу потужних монголів над Волгою. Це прообраз і праджерело її розмаху, і до того праджерела провадить правильно зрозуміла історія Росії. Дуже багато в цьому допоміг Покровському розвій археології, синтетичної і дослідної (напр., розкопи Баллодом руїн столиці Золотої Орди). Вона дала виразну органічну, духовну традицію Московщини» [16, с.30].

Заслугують на серйозну увагу думки Емілії Ільїної, яка з боєм у серці написала 1987 р.: «Ми, росіяни, російська імперська сила, приєднали Україну, і ось уже четверте століття цупко тримаємося за неї, випомповуючи з неї всі національні цінності українського народу. Розграбували українську історію, втоптали, перетворили її в пустелю. Та одночасно спустошили й свою власну історію. Якщо б Карамзін почав шукати історичні документи, що стосуються нашої історії до XIV століття, то скільки б він і його послідовники могли б знайти й зберегти їх у своїх записах. Однак ми цікавились Київською Руссю...

Чомусь російським історикам більше цікава історія українського народу, і вони «привносять» ці чужі сторінки в історію російського народу. Чи задумуються російські вчені над російською історією: а що ж було в нас до XIV століття? Архітектура була – церкви і живопис були, є ікони, фрески. А література, літопис? А життя народу? Де наша історія до XIV століття? Невже ж і далі нам рахувати існування нашого народу з Урарту на озері Ван, потім – Київська Русь, потім – Велике Князівство Литовське, а тільки тоді – Московське царство? Якщо у нас до XIV століття не було ні історії, ні літератури – то не так страшно, ми ж бо за XVII, XVIII, XIX століття стільки всього придбали, так розбагатіли на історію, літературу! Навіщо ж присвоювати чуже?

Олег, Ігор, Ольга, Володимир, Ярослав Мудрий, Мономах, «Повість временних літ», Нестор, Київська Русь, Київ – усе це належить Україні. Добровільно відмовитись від цих скарбів, пограбованих нашою розбійницькою російською силою, – наш обов'язок» [13].

Нині вже є можливість розгорнути також книжки М. Грушевського, Д. Дорошенка, Д. Багалія, Д. Яворницького, І. Огієнка, І. Крип'якевича, М. Аркаса, П. Голубенка, Н. Полонської-Василенко, М. Брайчевського, І. Лисяка-Рудницького, Ю. Липи, Є. Наконечного, Г. Півторака та багатьох інших учених, які обґрунтовано доводять, що період Київської держави перейшов не у володимиро-московський, а в галицько-волинський (XIII ст.), потім – у литовсько-польський (XIV–XVI ст.). «Київське правительство пересадило в великоруські землі форми суспільно-політичного устрою, право, культуру, вироблені історичним життям Києва, але на сій підставі ще не можна включати Київської держави в історію великоруської народності, – писав М. Грушевський. – Етнографічна й історична близькість народності української до великоруської не повинна служити причиною до їх перемішувань, – вони жили своїм життям поза своїми історичними стичностями і стрічами [7]. Отже, окремішність українців є наскрізною ідеєю багатьох етно-генетичних теорій – від Грушевського до сучасних. Український історик Я. Дашкевич обґрунтував теорію незалежного розвитку окремих східнослов'янських народів.

Офіційна радянська історіографія, продовжуючи традиції російської імперської історичної науки, вперто заперечувала право українців розглядати Київську Русь як перший етап державного буття українського народу. І зрозуміло чому. Положення, що Русь, Київська Русь є найдавнішою стадією розвитку московської, а потім російської держави було і є нині головним ідеологічним виправданням експансії Московської імперії на землі України, Білорусі, Східної Балтії. Упродовж майже 500 років московські правителі заявляли свої династичні права на землі нібито найдавнішої російської держави – Київської Русі — й наполегливо добивалися здійснення цього права шляхом агресії на землі західних сусідів. Щоб не визнати Русі, Київської Русі праукраїнською державою, офіційна радянська наука висунула концепцію давньоруської народності, яка набито лише у XIII ст. під ударами татар розпалась на українську, російську та білоруську гілки. Цей лженауковий постулат підтримував нині О. Свистунов, який вважає, що українці, росіяни, білоруси «составляют многомиллионный единый народ». Тому, мовляв, одним із головних програмних принципів «Русского блока» є «присоединение Украины к Союзу России и Белоруссии, восстановление и укрепление единого экономического, информационного и культурного пространства». Кримський журналіст М. Бахарев тішився, що у Державній Думі Росії розробляють законопроект «о русском народе – едином народе, волею обстоятельств оказавшемся разъединенным. С его принятием у России появится соответствующая законодательная база не только для более эффективной защиты своих соотечественников, но и для постановки вопроса о воссоединении единого русского народа».

Мабуть, конкретніше, прозоріше, ясніше не можна пояснити, розтлумачити антиукраїнську, промосковську позицію М. Бахарєва, як це він зробив сам, запевнивши: «Мы обязательно вернемся к тебе, Россия. И вернемся не одни. Вместе с нами вернутся твои исконные земли, населенные не только русскими, но и людьми других национальностей...». Щоправда, технології остаточного припасування оновленого московського «братерського» ярма на українську шию М. Бахарєв не розкривав. Але нині стало очевидним, що такі журналісти і

політики як М. Бахарев, О. Свистунов готували морально-психологічний ґрунт для путінської антиукраїнської агресії.

Під гаслами прав людини «московські «реєстрові» українофоби» розгорнули в Україні і поза її межами шалену антиукраїнську вакханалію. Ратуючи за свободу слова і права людини, вони цинічно розтоптують природні права української титульної нації в Україні на українську мову, духовну культуру, на національне життєве середовище, всілякими способами перешкоджали, гальмували повернення українців до національного «Я». Створилася ситуація, що в Україні найбільш упослідженою частиною громадянства, яка потребує захисту, є українськомовні українці. Однак цього не розумів, чи не хотів розуміти, або навпаки – дуже добре розумів промосковський віце-прем'єр-міністр Дмитро Табачник, який національно свідому українську інтелігенцію називав «вузьким прошарком», задля якого «не можна вести культурну політику». Для Дмитра Табачника національна духовність українців – це «націонал-інквізиція».

Підкреслюємо: патріотизм і націоналізм поняття взаємозалежні: високий дух націоналізму впливає із справжнього патріотизму, щирий патріотизм живиться гуманістичним націоналізмом. Патріотизм і націоналізм єдиний духовний, морально-психологічний стан людини: українця, єврея, німця, поляка, француза, японця... Адже «все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації» [29, с. 284].

Людське суспільство завжди мало і має національну структуру. Нація категорія природна і вічна. Природним є прагнення кожного народу мати свою державу, бо лише за цієї умови можливий продуктивний розвиток національного життя. «Пізнаючи інші нації, їх взаємовідносини, народ, як соціальна спільнота, підходить до пізнання себе як спільноти, може зіставити пізнання особливостей інших народів зі своєю самобутністю, яка є своєрідним психологічним джерелом формування патріотично-національних почуттів, переконань» [2, с. 25]. У праці «Український націоналізм» Степан Ленкавський характеризує патріотизм, націоналізм і шовінізм:

«а) Патріотизм – це підсвідоме почуття любови до всього, що рідне й нам близьке. Патріотизм може мати вужчі рамці (локальний) і ширші (народний). Локальний патріотизм – це прив'язаність і любов до нашого найближчого оточення, до родини, хати, родинної місцевості тощо. Народний патріотизм – це почуття любови до свого народу й охота йому допомагати.

б) Націоналізм – це активна любов до Батьківщини. Це вияв не тільки охоти допомогти Батьківщині, але й чин. Практичне реалізування хотінь нації вийти на вищий щабель її розвитку. Націоналізм – вищий щабель патріотизму.

в) Шовінізм – це сліпа, пристрасна любов до свого рідного й ненависть до всього чужого. Це крайня межа невідомо-чуттєвої патріотичної настанови» [15, с. 50].

Слово «шовінізм» (франц. *chauvinism chauvin*) – войовничий. Походить від прізвища солдата наполеонівської армії Н. Шовена, який став відомий своїм людиноненависницьким ставленням до арабського населення під час єгипетського походу в 1798–1801 роках. Тому в політології терміном «шовінізм» позначають ідеологію і політику, що проповідує національну винятковість певної нації, розпалює ненависть і національну ворожнечу. Крайнім проявом шовінізму є

фашизм, нацизм, рашизм (російський фашизм), оскільки фашизм, нацизм, рашизм — це ідеологія і політика войовничого шовінізму та расизму.

Московсько-царські займанці і московсько-комуністичні інтернаціоналісти-посіпаки жорстоко знищували цвіт української нації. Вони розірвали зв'язок поколінь, спадкоємність і цілісність національного історичного процесу. Задум московських колонізаторів, як не прикро, увінчався успіхом – антиукраїнство стало справою рук самих українців, перетворених у «русскоязычное население», «русскоязычных» посадовців-малоросів з хахлуйською психологією, які запопадливо допомагають імперській Москві влязати в душу українців, нівечити її. Усіма способами, передусім за допомогою мас-медіа, намагаються привчати українців дивитися на світ, на себе і на свій народ, на українську історію через московську призму, прагнуть сформувати в українців, насамперед, у молоді, психологію духовного рабства московської думки, московської культури.

«Результат можна побачити просто зараз на сході України. І тут Донецьк, Слов'янськ, Краматорськ – є тим, як насправді виглядає країна без націоналізму: корумпована, анархічна, переповнена злочинцями-рантьє і найманцями. Здебільшого, це люди в масках, які атакували українські державні інститути під керівництвом російських спецназівців, це – не націоналісти; це люди, які виконуватимуть вказівки будь-якої політичної сили, яка платить більше або обіцяє найбільше» [1], – написала Енн Аппелбаум – автор книжки «Залізна завеса: Знищення Східної Європи, 1944–1956 і ГУЛАГ: історія». Вона, до речі, зазначила, що «у США ми не любимо слово «націоналізм» і тому лицемірно називаємо це по-іншому: наприклад, «американська винятковість» або «віра в американську велич». Ми також сперечаємося з цього приводу, наче це щось раціональне. Міт Ромні написав книжку, яка пропагує «необхідність американської величі» – замість того, щоб визнати, що націоналізм принципово є емоційним. Ви не можете дійсно пропагувати «необхідність» націоналізму; ви можете тільки прищепити його, навчити його дітей, культивувати його на публічних заходах. Якщо ви цього досягнете, то націоналізм може своєю чергою надихнути вас так, що ви будете намагатися поліпшити вашу країну, допомогти їй жити до іміджу, якого ви прагнете.

Українці потребують більше подібного натхнення, більше моментів, як напередодні минулого Нового року, коли понад 100 тисяч українців співали національний гімн опівночі на Майдані. Вони потребують більше випадків, коли вони можуть кричати: «Слава Україні! – Героям Слава!» Справді ці слова були гаслом суперечливої Української Повстанської Армії, але вони набули нового контексту. І, звичайно, українці повинні перевести ці емоції в закони, установи, пристойну судову систему і міліцейські навчальні академії. Якщо цього не зроблять, то їхня країна знову припинить своє існування» [1].

Професор Володимир Монастирський наголошує, що по-справжньому ефективним способом оздоровлення української нації є різке підвищення її природного імунітету, для чого «необхідно якнайшвидше повернути українців у стан їхнього власного політичного, економічного, культурного та духовного націоналізму» [18]. Потужною складовою системи формування націоналізму, як філософії, ідеології та політичного руху [19, с. 14] є засоби масової комунікації – основа національного інформаційного простору. Погоджуючись з дефініціями поняття «інформаційний простір», які сформулювали В. Здоровега, В. Карпенко, І. Крупський, М. Нагорняк, Б. Потятиник, С. Старіш, А. Чічановський, В. Шкляр та ін., вважаю за потрібне ознайомити вас, шановний читачу, зі своїм визначенням.

Отже, у контексті історичних та нинішніх зовнішніх і внутрішніх суспільно-політичних реалій, український національний інформаційний простір – це сукупність, система засобів виробництва і розповсюдження інформаційної, інтелектуальної, естетичної продукції, творці якої сповідують україноцентризм, що вбирає у себе національну свідомість, державницьке мислення, глибоку моральність і духовність, патріотизм і громадянську мужність, необхідність розглядати всі важливі події в Україні та світі крізь призму національних інтересів України, загальнолюдських ідеалів і дає обґрунтовану відсіч чужоземній агресивній інформаційній експансії.

Ці морально-духовні засади формування національного інформаційного простору в Україні визначають мету, зміст і характер функціонування ЗМІ, методи і форми подачі високоякісних, конкурентоспроможних журналістських матеріалів відповідно до чинного законодавства України, міжнародних правових норм, принципів і функцій діяльності засобів масової комунікації.

На наш погляд, ця дефініція враховує психологічні аспекти інформаційної безпеки України, запропоновану Богданом Черваком та Ігорем Радзівєвським сучасну модель інформаційної політики, яка має ґрунтуватися на таких принципах: пріоритет національних інтересів України; розширення та захист інформаційного простору країни та регіонів; протекціонізм національному інформаційному продукту; єдність та координація дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування [31].

До ключових завдань політики, реалізація якої зміцнюватиме національну безпеку України, належать такі:

а) розвій національного інформаційного простору, який зміцнюватиме цілісність України на ґрунті регіональних, всеукраїнських і загальнолюдських цінностей;

б) збереження і розвиток української мови, національної та культурної самобутності, звичаїв і традицій народу;

в) формування і утвердження української національної ідентичності, яка є найпотужнішим морально-психологічним підґрунтям, фундаментом розвитку і зміцнення української України;

г) повернення до національної гідності через правдиву історію, на основі якої формується історична свідомість народу у визначенні його майбутнього;

ґ) просування інтересів України в Європі й світі, утвердження її позитивного образу;

д) забезпечення інформаційного суверенітету України, зафіксувавши інформаційно-частотний ресурс держави на законодавчому рівні як національний феномен одного рівня з надрами, землею, повітрям, водою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аппелбаум Енн. Націоналізм – саме те, що потрібно Україні / Енн Аппелбаум // День. – 2014. – 15 трав.
2. Білоус О.М. Регіональне телебачення України в контексті національно-патріотичного виховання дітей: концепція, принципи, тематика: дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / О. М. Білоус. – Львів, 2012. – С. 25.
3. Боришевський М. Національна свідомість у громадянському становленні особистості / М. Боришевський. – К., 2000. – С. 13.
4. Гвоздь М. Блиск і злидні української книжки, або Що за лаштунками виставки / М. Гвоздь // Українське Слово. – 2007. – 19–25 верес.

5. Гнаткевич Ю. Європейські стандарти русифікації / Ю. Гнаткевич // Слово Просвіти. – 2008. – 10 – 16 січ.
6. Грушевський М. Про українську мову і українську школу [Текст] М. Грушевський. – К., 1991. – С.25.
7. Грушевський М. Звичайна схема «русской» історії й права раціонального укладу історії східного слов'янства / М. Грушевський // Літературна Україна. – 1991. – 30 трав.
8. Дзюба І. Українська культура: проблеми і перспективи / І. Дзюба // Універсум. – 2001. – № 1/2. – С. 9.
9. Доценко Е. Психология манипулирования: феномены, механизмы и защита / Е. Доценко. – М.: МГУ, 1996. – С. 40.
10. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті / О. Дубас. – К.: «Генеза», 2004. – С. 19.
11. Забужко О. На порозі гуманітарної катастрофи / О. Забужко // Дзеркало тижня. – 2005. – 3 груд.
12. Задворний А. Інформаційна безпека і свобода слова в Україні / А. Задворний // Україна: інформація і свобода слова : збірник законодавчих актів, нормативних документів та статей фахівців / Упоряд. А.М. Задворний. – К.: Молодь, 1997. – С. 727
13. Ільїна Е. Читаючи «Влесову Книгу» / Е. Ільїна // Літературна Україна. — 1990. – 27 верес.
14. Крупський І. Безпекові імперативи інформаційного простору України / І. Крупський // Телевізійна й радіожурналістика. – 2007. – Вип. 7. – С. 193–194.
15. Ленкавський С. Український націоналізм. Твори / С. Ленкавський. – Івано-Франківськ: Лілея, 2002. – Т. 1 / за ред. О. Сича. – С. 50.
16. Липа Ю. Призначення України / Ю. Липа. – Львів, 1992. – С. 30.
17. Марченко О. Підтримую пана Костенка / О. Марченко // Народна газета. — 2008. – № 7.
18. Монастирський В. Націоналізм: чим він є – злом чи добром? / В. Монастирський // День. – 2011. – 15 – 16 квіт.
19. Монастирський В. Націоналізм: чим він є, або Чому українцям конче потрібно бути націоналістами: короткий посібник з лікбезу для української еліти і не тільки / В. Монастирський. – Львів: Каменяр, 2012. — С. 14.
20. Мосаєв Ю. Українські «герої» російських серіалів / Ю. Мосаєв // День. — 2007. – 11 трав.
21. Набруско В. Ампаторство національного масштабу, або Деякі штрихи державної інформаційної політики / В. Набруско // День. – 2011. – 20–21 трав.
22. Почепцов Г. Інформаційний простір України і місце суспільного телебачення в його структурі / Г.Почепцов // Вісник Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. – 2001. – №2. – С. 43.
23. Проць Я. Матюк як аргумент? / Я. Проць // Молодь України. – 2001. – 3 лип.
24. Рудченко П. «Говорить національне радіо України!» / П. Рудченко // Українське Слово. – 2006. – 29 берез. – 4 квіт.
25. Сашук Г.М. Безпекові імперативи телевізійного простору України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00. 03 «Політична культура та ідеологія» / Г.М. Сашук. – К., 2005. – С. 6.
26. Сватко В. Тю на ваш матюк! / В. Сватко // Голос України. – 2001. – 15 верес.
27. Смолець Г. «Без мови ми – не нація, без нації – не держава» / Г. Смолець // День. – 2006. – 17 лют.

28. Томак М. «Украдена пісня» / М. Томак // День. – 2007. – 12 верес.
29. Франко І. Поза межами можливого / Іван Франко. Збір. тв. : У 50 т. / Іван Франко. – К.: Вид-во «Наукова думка», 1986. – Т. 45. – С. 284.
30. Цит. за : Українська мова та література. – 2000. – Ч. 46. – С. 3.
31. Червак Б. Глухий кут інформаційної політики / Б. Червак, І. Радзієвський // Українське Слово. – 2009. – 8-14 квіт.
32. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1990–1941). Стан і статус / Ю. Шевельов. – [Б. м] : Сучасність, 1987. – С. 6.

POLITICAL AND IDEOLOGICAL, MORAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE INFORMATION SAFETY OF UKRAINE

Vasyl Lyzanchuk

*Ivan Franko National University of Lviv
49 Chuprynky Street, 79044, L'viv, Ukraine
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Vasyl Hlaholyuk

*Institute for Natural Resources Management, KROK University,
11-A Tyutiunnya St, Kolomyia, 78200, Ukraine
e-mail: iupr@live.krok.edu.ua*

Author has examined political and ideological, moral and psychological aspects of information safety of Ukraine and the ways of forming the national information space, has outlined the modern model of information policy because of the information and military aggression of neo-totalitarian Russia against Ukraine.

Key words: Ukraine, media, information policy, national security, information and military aggression, morality, patriotism, nationalism, jingoism.

ПОЛИТИКО-ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ И НРАВСТВЕННО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

Василий Лызанчук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львов, Украина,
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Василий Глаголюк

*Институт управления природными ресурсами
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»
ул. Тютюнника, 11а, 78200, Коломыя, Украина
e-mail: iupr@live.krok.edu.ua*

Рассмотрены политико-идеологические, нравственно-психологические аспекты информационной безопасности Украины, пути формирования национального информационного пространства, обозначено современную модель информационной политики в связи с информационной и военной агрессией неототалитарной России против Украины.

Ключевые слова: Украина, средства массовой информации, информационная политика, национальная безопасность, информационная и военная агрессия, нравственность, патриотизм, национализм, шовинизм.